

CZU: 005.35:334.72(478)

COMPLIANCE – INSTRUMENT DE CREȘTERE A VALORII COMPANIEI*Olga COVALI**Universitatea de Stat din Moldova*

Multe întreprinderi autohtone consideră că controlul intern și compliance nu sunt foarte importante pentru o afacere de succes, astfel nu doresc să-și irosească timpul sau finanțele pe compliance. În același timp, companiile occidentale demonstrează în practică că controlul competent prin compliance este susceptibil să genereze valoare adăugată acestora. Controlul construit în sfera de compliance arată, la rândul său, loialitate clienților, interesul și încrederea acționarilor și siguranța entității economice, în ansamblu. Pentru companii, compliance este o garanție a protecției reputației, deoarece monitorizarea și controlul riscurilor reputaționale ale unei întreprinderi sunt stabilite, de obicei, prin compliance, care este perceput de sfera financiară internațională ca o instituție formată cu mult timp în urmă. Pe piețele de capital mondiale, prezența compliance-ului într-o organizație este privită pozitiv atât de autoritățile de reglementare internaționale din domeniu, cât și de investitorii instituționali. Pentru potențialii investitori, controlul eficace din partea compliance sporește, cu siguranță, nivelul atractivității investiționale și fiabilitatea companiei.

Cuvinte-cheie: *compliance, control, companie, risc, reputație.*

COMPLIANCE: A TOOL TO INCREASE COMPANY VALUE

Many domestic enterprises consider internal control and compliance as not very important for a successful business, so they do not want to spend time or finances on compliance. At the same time, Western companies in practice demonstrate that competent compliance control is able to generate added value. The built-up control in the sphere of compliance is, in its turn, the loyalty of the customers, the interest and trust of shareholders, and the trust of society as a whole. For companies, compliance control is a guarantee of reputation protection, since monitoring and control of reputational risks of an enterprise are usually fixed for compliance and are perceived in the international financial compliance sphere as a long-established compliance institution. When entering the world capital markets, the presence of compliance functions in an organization is viewed positively by both international regulators and investment financial organizations, and by institutional investors. For potential investors, effective compliance control certainly increases the level of investment attractiveness and reliability of the organization.

Keywords: *compliance, control, company, risk, reputation.*

Introducere

Starea actuală a întreprinderilor din Republica Moldova a fost afectată nu doar de factorii instabilității macroeconomice: dezechilibrul de proporții marcat de furtul masiv din sectorul bancar, urmat de schimbări esențiale pe piața mărfurilor și de lacune grave în guvernarea corporativă. Toate acestea nu permit realizarea obiectivului financiar de bază al activităților agenților economici – crearea profitului.

Multipli factori externi și interni au influențat scăderea cifrei de afaceri a agenților economici, au dus la falimentul companiilor financiare și nefinanciare, fapt ce a cauzat pierderi acționarilor, clienților și investitorilor, iar în consecință a condus la stagnarea economiei. În altă ordine de idei, un impact negativ va suporta rentabilitatea unei afaceri dacă banii derivați din activități primare, precum vânzări crescute, se pot pierde ulterior din cauza neconformării la legile și reglementările aplicabile în piața națională sau globală.

Tocmai din acest motiv, managementul companiilor nu trebuie să piardă din vedere acele activități mai puțin cuantificabile în raportările performanței economice, dar al căror impact global asupra cifrelor de afaceri poate fi totuși substanțial și în acest context este primordială utilizarea eficientă a „corporate compliance”.

Aspecte teoretico-metodologice cu referire la posibilitățile de creștere a valorii corporației prin aplicarea sistemului (programului) de compliance

Guvernarea corporativă este cel mai important factor în crearea valorii, de rând cu: eficiența operațională, cea investițională și financiară. În acest sens, pentru întreprinderile din Republica Moldova devine deosebit de importantă soluționarea problemei privind separarea în cadrul activității sistemului de guvernare corporativă a unei funcții distincte – cea de compliance, care contribuie la realizarea obiectivului principal al guvernării corporative și a principiilor guvernării corporative. Aceasta are capacitatea de a asigura protecția drepturilor

acționarilor, guvernanta manifestând atitudine egală față de toți acționarii, la care se adaugă: recunoașterea drepturilor legale ale persoanelor interesate; transparență informațională; control corporativ efectiv și răspunderea consiliului față de acționari.

În acest context, subliniem că procesul de construire a sistemului funcțiilor compliance va asigura respectarea legilor, standardelor, regulilor, drepturilor și obligațiilor, precum și a principiilor de bază ale guvernantei corporative: echitatea, responsabilitatea, transparența, accesibilitatea informațiilor și responsabilitatea gestionării procesului respectiv.

Deși termenul de compliance își găsește originile în economia americană, în ultimii ani a devenit o temă obligatorie pentru majoritatea companiilor, indiferent de naționalitatea acestora. Actualmente, este un termen din ce în ce mai popular în mediul de business autohton, mai ales în filialele locale ale corporațiilor internaționale. Un termen care de multe ori este folosit fără a se cunoaște adevăratul sens, din cauza semnelor de întrebare care planează asupra conceptului, iar în termeni de business compliance se traduce prin prevenție.

Analizând literatura de specialitate, constatăm că la moment nu există o interpretare unică a termenului „compliance”, mai ales a definirii corporate compliance, deși diverse surse bibliografice redau această noțiune printr-o serie de abordări. Astfel, în acest context, compliance poate fi definit ca:

- parte integrantă a culturii corporative a companiei, în care îndeplinirea de către fiecare angajat a atribuțiilor sale de muncă, inclusiv luarea deciziilor la toate nivelurile, trebuie să respecte standardele de legalitate și integritate stabilite de companie pentru a-și desfășura activitatea [1, p.31-32].
- activități specifice și continue pentru identificarea cazurilor și faptelor de nerespectare a legilor și cerințelor, a actelor normative, a standardelor de piață și a documentelor interne ale companiei, inclusiv a celor legate de construirea unui sistem de guvernanta corporativă [2, p.45-50].
- totalitatea tipurilor de control intern încorporat în business-procesele companiei în contextul mijloacelor tehnice, al documentelor stabilite pentru respectarea standardelor și a cerințelor externe și interne, precum și al managementului personalului [3].

În viziunea autorilor citați, compliance poate fi percepută ca respectarea de către o companie atât a legislației relevante, cât și a reglementărilor interne și a politicilor corporatiste impuse de compania-mamă. Altfel spus, acesta include o serie de acțiuni cu rol de prevenire, creat și desfășurat cu scopul de a identifica și elimina acele activități sau omisiuni care pot expune un angajator la anumite sancțiuni costisitoare. În cazul în care acestea totuși se produc, un program de compliance eficient poate restrânge responsabilitatea juridică a companiei, protejând interesele partenerilor strategici, ale clienților sau angajaților săi. O politică internă de compliance trebuie urmată indiferent de țara unde compania își desfășoară activitatea. Deci, putem concluziona că sistemul compliance, ca parte a controlului intern, este una dintre funcțiile de guvernare corporativă.

Cu referire la implementarea acestui sistem în economia Republicii Moldova, constatăm că compliance a fost introdus de către companiile străine mari, însă actualmente nu este definit legal, fapt ce vine în contrast cu bunele practici legislative ale țărilor dezvoltate, unde acesta este o parte integrantă a activității economice. Subliniem că, la ora actuală, compliance în Republica Moldova este aplicat doar în companii din sectorul bancar, asigurări etc. și în companii cu origini în țări cu tradiție în această materie, cum ar fi SUA, Anglia, Australia.

Deoarece în prezent nu există nicio evoluție teoretico-aplicativă a practicii cu privire la dezvoltarea sistemului compliance în Republica Moldova, cea mai eficientă modalitate de a înțelege funcționalitatea acestuia este de a studia experiența străină deja existentă. Astfel, analizând practica existentă de organizare a sistemului (în unele surse este definit drept program) compliance, autorii au identificat două abordări principale ale compliance:

1. Abordarea bazată pe respectarea normelor și regulilor, definite de legislație și regulamente, care implică un nivel minim de organizare a sistemului compliance într-o corporație. În acest context, conformitatea activităților entității comerciale cu regulile și regulamentele aplicabile ar trebui să fie asigurată nu doar pe piața Republicii Moldovei, dar și în cadrul activităților de nivel internațional, care diferă în normele de reglementare și în managementul afacerilor.

2. Abordarea bazată nu doar pe respectarea obligatorie a cerințelor legii, ci și a cerințelor reglementărilor interne ale companiei, a standardelor ramurii economice, a actelor de reglementare locale și conform celor mai bune practici. Această abordare constituie nu doar o conduită legitimă, dar și etică a companiei, care se regăsește în implementarea activităților antreprenoriale conforme cu normele adoptate în industria respectivă și cu standardele corporative interne. În acest caz, putem vorbi despre o cultură compliance. Astfel, poate fi

elaborat Codul de compliance, în care să se explice, clar și direct, care sunt acțiunile interzise și ce trebuie de făcut în cazul în care angajatul, reprezentant al societății, consideră că este încălcat acest cod. Codul de Acțiune este folosit și aplicat de către compliance officer.

Practica europeană confirmă că un compliance officer nu trebuie să fie dependent de administrația companiei, nici de stakeholderi și nu are voie să fie membru în corpul de audit al societății. Compliance officer trebuie să aibă independență economică pentru a aplica corect Codul și, bineînțeles, e necesar să aibă independență în deciziile luate.

Responsabilitățile funcțiilor compliance trebuie să fie efectuate în conformitate cu programul compliance, care reflectă activitatea planificată a funcțiilor compliance:

- ✓ implementarea și verificarea politicilor și procedurilor;
- ✓ evaluarea riscului compliance;
- ✓ monitorizarea respectării cerințelor compliance;
- ✓ instruirea angajaților cu privire la compliance.

Conținutul sistemului (programului) trebuie să fie stabilit în conformitate cu cerințele specifice ale companiei. Cu toate acestea, există zone de compliance care se aplică pentru orice entitate economică: legislația muncii cu referire la activitatea financiară, corporativă, precum și zone speciale de compliance care aparțin societăților individuale: legislația vamală, bancară, asigurărilor, antimonopol, combaterea fraudei, spălarea banilor și controlul valutar etc.

Introducerea în managementul unei companii a funcției compliance deschide noi oportunități pentru dezvoltarea afacerilor, eliminând sau reducând riscurile, îmbunătățind calitatea guvernării corporative în general, iar lipsa acesteia poate avea consecințe însemnate pentru entitatea economică care nu implementează compliance (*a se vedea* Tabelul).

Tabel

Analiza SWOT succintă a utilizării sistemului compliance în cadrul entității economice

Avantajele utilizării compliance	Dezavantaje din lipsă de compliance (compliance risk)
prevenirea și minimizarea pierderilor financiare, a falimentului și a sancțiunilor companiilor	aplicarea multiplelor sancțiuni din partea organelor de drept
detectarea rapidă și prevenirea fraudei, a corupției și a altor amenințări ale afacerii	cheltuieli pentru consultațiile necesare la specialiști din domeniul compliance
păstrarea și perfecționarea reputației de afaceri a companiei	riscul de pierdere a bunei reputații profesionale
creșterea eficienței activității, a competitivității, atractivității investiționale și a valorii întreprinderii.	reducerea capitalizării, riscul de faliment etc.

Sursa: elaborat de autor.

Obiectivele principale în procesul de evaluare a riscurilor în sistemul compliance pot fi grupate după cum urmează:

- 1) identificarea proceselor în care procedurile de control intern nu sunt suficiente pentru a menține un nivel scăzut al riscului de conformare (compliance risk);
- 2) identificarea posibilelor modificări ale procedurilor de control pentru a asigura un nivel scăzut al compliance riscurilor.

Trebuie să recunoaștem că, exceptând sectorul bancar, compliance nu reprezintă o prioritate pentru societățile din Republica Moldova, iar foarte mulți manageri nu vad avantajele imediate pentru business. De aceea, din rațiuni de costuri sau timp, amână sau ignoră implementarea unor programe de compliance. Însă, deseori, această amânare poate duce la pierderi semnificative atât de capital, cât și de imagine, sau chiar la implicarea companiilor, a administratorilor, asociaților și acționarilor în acțiuni de judecată.

În același timp, este important să înțelegem că există o anumită limită, după care funcția de compliance nu doar că minimizează riscurile, ci și limitează afacerea companiei. Din acest motiv, este foarte important să fie

identificate zonele în care compliance riscurile sunt cel mai puțin probabil să existe și în care organizația nu-și poate permite anumite activități. Desemnarea corectă a acestei fațete, fără deplasarea acesteia într-o direcție sau alta, contribuie la organizarea eficientă a fluxului de activități, fără conflicte și cu minimizarea riscului. În același timp, sunt necesare monitorizarea tendințelor pieței și modificările în legislație pentru corectarea în timp util a acestui aspect.

Concluzii

Deci, activând în conformitate cu aspectele sus-menționate, companiile nu doar adoptă și implementează sistemul compliance, reducându-și riscurile de reputație, dar, în același timp, facilitează colaborarea cu omologii internaționali, deoarece printre cerințele de stabilire a parteneriatelor există politici ale organizării compliance, corespunzătoare practicilor mondiale de vârf.

Referindu-ne la piața autohtonă, în legătură cu integrarea businessului moldovenesc în economia mondială, este evidentă necesitatea unei reflecții adecvate asupra practicilor de compliance la nivel internațional și implementarea acestora în politicile și procedurile entităților economice locale. Respectarea în mod corespunzător a principiilor de bază ale compliance și realizarea lui efectivă vor condiționa stabilirea principiului echității în relația dintre participanții de pe piață. Totodată, se vor minimiza riscurile juridice și reputaționale și, nu în ultimul rând, compliance va avea un impact direct asupra succesului și integrității companiei în vederea sporirii bunăstării personalului său, va facilita eficientizarea afacerii.

Referințe:

1. BONDARENKO, Y. Effective management of compliance-risks: a systematic approach and critical analysis. In: *Corporate lawyer*, 2008, no.6.
2. BELYAEV, Y.K. Application of the tools of compliance control for the optimization of corporate governance of the pharmaceutical companies. In: *Izvestiya Of USU*, 2013, no.(45).
3. TEREKHOV, A.G. Transformation compliance and risk management in the internal control system. In: *Internal control in credit organizations*, 2011, no.1.

Date despre autor:

Olga COVALI, doctorandă, Școala doctorală Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

Prezentat la 10.12.2018